

הגאון רבי מרדכי נגארי שליט"א

רב העיר מעלה אדומים

דמותו המופלאה של מרן ודרך פסיקתו בהלכה לרבים וליחיד

מורנו ורבנו נולד בחודש אדר התרפ"ט, וניתן לו שמו מרדכי- כשם מרדכי היהודי במגילת אסתר. על מרדכי נאמר: "דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו", וזו הייתה דמותו של חכם מרדכי זצוק"ל זי"ע! (שם ספרו של הרב שמואל זעפרני זצ"ל על תולדות חייו של מרן).

מרדכי מן התורה- "קח לך בשמים ראש מר דרור" (שמות ל', כב)- ותרגומו - "מירא דכי"א". מרן היה בבחינת בשמים המהנים את הסביבה מריחם הטוב. כל כולו היה למען הכלל, למען הפרט והיה בעל נשמה כלל-ישראלית. (בכל דור ודור ישנו גדול הדור ניצוץ נשמתו של משה רבינו- שבו כלולים ס' ריבוא נשמות ישראל, ככתוב: "ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנוכי בקרבן..") (במדבר יא, כא).

חכם מרדכי זצ"ל- הקשור למגילת אסתר, שייך גם למקורה של אסתר מן התורה: "ואנוכי אסתר אסתיר פני" (דברים לא יח), כל הליכותיו של מורנו ורבנו היו בהסתרה גמורה שאף בני משפחתו שיחיו לא היו חשופים למדרגתו, לגדולתו ולמעשים שעשה.. (שחלקם נתגלו רק לאחר פטירתו).

רוח הקודש שהייתה בו, ואף לימוד תורה שלמד עם רב שלא גילה את שמו (ובודאי היה לענ"ד- אליהו הנביא וזכור לטוב) - הכל היה באיתכסי. בבריתות שבהן היה הרב סנדק, בוודאי שהיה רואה את אליהו הנביא מגיע ויושב על כסאו, והדבר היה ניכר בשמחה ובחיוך שהיה מכסה את פניו, ובברכות- שהרעיף על האנשים שכולן התקיימו- במעמד הברית.

מיוחד היה רבנו שהיה כאחד האדם פשוט ועממי, שהיה מציג את עצמו בטלפון: "מרדכי אליהו מדבר...". וביום חתונתו- סיפר לי, שלאחר שעלה להר ציון "קבר דוד המלך", (שהיה מקום תפילה תחליפי לכותל, אחר מלחמת השחרור), בעליה הקשה מן ההר (לכיוון גן הפעמון-היום) עזר לדחוף דחף עגלה של רוכל וסייע לו, כמו איש פשוט מן השוק! בליל החתונה הוזמנו עניים ל"סעודת עניים", והנה הרוכל מגלה, כעני, שמי שעזר לו היום בסחיבת העגלה - היה לא פחות מהחתן, בנם של קדושים שהשתדך עם בת הרב עזראן ונכדתו של הרב שלוש - כולם צדיקים טהורים. פשטותו וענוותנותו הרבה חיברה אותו אל העם שבשדות. הכיר את מצוקת היחיד או היחידה והיה חי את המציאות הריאלית של החומר והגשם - עם קדושתו הרוחנית!!

שכלו המבריק והבהיר של הרב, בצירוף הידע הטכני והידיים שהיו לו (היה גם מוהל, שוחט וסופר סת"ם), עזרו לו להרכיב מרגמה מפורקת בזמן מלחמת השחרור, ועזרו לו להבין כל מכשיר מתקדם - בהלכות שבת או בהלכות רפואה או במצוות התלויות בארץ. כל זה היה לו לעזר, בס"ד, לפסוק ההלכה האמתית בזהירות הראויה.

זכרנו שסופרי סת"ם חשובים וגדולים היו באים להתייעץ עמו בשאלות במזוזה או בפרשיות התפילין, והרב היה מבחין בראייתו החדה ופוסק להם. גם בריבוע הבית בתפילין, היה יודע לדייק בראייה בלבד אם כשר אם לאו, כמו שידע לראות בעין טבעית - גודל כגריס בכתמים, ואף תיקון ודייק יותר מטבלה ממוחשבת (כעדותו של הרב בורשטיין שליט"א ממכון פוע"ה). גם בבדיקת אתרוגים מהודרים לסוכות, עינו הגדולה הייתה מבחינה בדקויות, והיה פוסק אם מהודר, כשר וכו'.

למרן הרב הייתה רגישות עצומה לכל בריה ובריה וידע לדבר עם כל אחד ואחד גדול כקטן ועם כל אחת ואחת יולדת או אשה במצוקה של "שלום בית" או בעקרות וכדומה - כל אחד בשפתו הוא. בהבנת המצב של השואל או השואלת ובהבנת הרקע המשפחתי או החברתי של השאלה הלכתית שנשאלה. הרב ידע גם לפעמים להשתמש מפסיקה כשידע (ברוח הקודש או בהבנת הנפשות) שלא יוכלו לקיים את פסיקתו והעדיף שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין, ושלא תהיה קטגוריה עליהם.

הדברים הנ"ל מסבירים כיצד ראינו שפעמים פסק פסק שונה לאנשים שונים. לרב הייתה הבנה פסיכולוגית עמוקה של אנשים ומתוך כך ידע אם להחמיר או להקל אם לפנינו מקרה של לכתחילה או בדיעבד או שעת הדחק - ולפי זה פסק ההלכה. זהירותו המופלאה של הרב הייתה שלא לכתוב לציבור, לקהל ולכלל עמך ישראל - קולות בהלכה, גם בשיעוריו בעל פה - נזהר לא להקל כדי לא לגרום לסחף בהלכה (בהלכות שבת, בהלכות נידה, בהלכות חציצה, ובהלכות כשרות המאכלים ובמצוות התלויות בארץ ובמצוות השמיטה). הרב שמר על מנהגי העדות: ספרדים, אשכנזים, מרוקאיים, חסידים, ליטאים וכו'.. הרב ידע ששבירת מנהגים משפחתיים ועדתיים עלולה לשבור את כל המסורת חלילה ולגרום ל"מדרון חלקלק", שאחריתו מי ישרונו. לכן החמיר בקטניות בפסח לעדה שהחמירה, והחמיר לאשכנזים כפסקי החזון איש בשבת, לדוגמא, והכיר את כל מנהגי העדות שהתקבצו ב"ה בירושלים - כעיר שחבורה לה יחדיו.

מתוך שהיה נשמה כלל ישראלית זכה לשמש את גדולי הדור שבתקופת צעירותו מכל החוגים והעדות: אם תלמידי הבן איש חי שעלו לארץ, אם רבני העדה החרדית בירושלים ואם זה מופת הדור - החזון איש. ידע לספוג מכולם את הטוב והמובחר בתורה בהלכה בחכמת החיים ובמידות טובות. (היה קשור גם לר' אריה לוי הצדיק - חותנו של הרב אלישיב זצ"ל). כמוכן כל זה לצד רבותיו שב"פורת יוסף" הרב עזרא עטייה והרב צדקה והרב עדס והרב עובדיה הדאיה, כולם צדיקי וגדולי עולם זללה"ה.

מעט שעבר כדין מביה"ד בבאר שבע לירושלים והגיע לבה"ד הגדול, והתיישב בשכונה בסביבות ישיבת "מרכז הרב" נעשה מחובר גם לציבור התורני-לאומי, והפך להיות גדול הפוסקים לציבור קדוש זה.

אפשר להגדיר את הרב כמחמיר גדול וכמיקל גדול מאד בהלכה ובהנהגות. ידע להדריך בעלי תשובה, מסורתיים ומשפחות מעורבות (אשכנז-ספרד, דתי-חילוני וכו').

אף שלרב הייתה רוח הקודש (בסוף ימיו הייתה גלויה לתלמידיו המקורבים), לא פסק בהלכות רפואה עפ"י ראייתו הרוחנית, "לא בשמים היא", ותמיד שלח גם לרופא מומחה שיחווה את דעתו. הרב הציל נשים רבות מהפלה וודאית, (ומכח רוח הקודש שבו והברכות שנתן נולדו ילדים וילדות רבים בעם ישראל, כן ירבו). בדידי הוה עובדא שפסקתי לאשה בהלכות מראות עפ"י תיאור הצבע ע"י האשה (כיוון שנסעתי לשבת מחוץ לעיר ולא היה באפשרותי לראותה). כשחזרתי לביתי ועיינתי בשאלה, רעדה אחזתני, ומיד צלצלתי לאשה שטעיתי, ותחזור לטבול שוב...

נפשי הייתה עגומה ושבורה שהכשלתי האשה... ה' ירחם. רצתי למרן מיד בבוקר השכם לקבלת הקהל בלישכה, שחתי בפניו את המעשה ושברון ליבי, ומה התיקון שלי.. הרב הסתכל בעד הבדיקה ומיד פסק - עפ"י רוח הקודש זה פצע, ושלא תחזור לטבול כלל!!

בשיעורים שנתן לאברכים בסוף ימיו בהלכות "מראות" היה יותר "פתוח" ואמר להם מפורש! עפ"י רוח הקודש זה טהור או טמא, אך אין לחכם אלא מה שענינו רואות ופוסקים עפ"י ראייה טבעית כיוון "שלא בשמים היא".

התומר דבורה לר' משה קורדובירו זי"ע מדריך את האדם בדרך ישרה להדמות לקונו, שהם י"ג מידות של רחמים הרמוזות בפסוק: "מי א-ל כמוך נושא עֶוֹן" וכי' וכן יתנהג האדם במידת הסבלנות וכן היותו נעלב (מידה א'), וכן יהיה סבלן לסבול עול חברו ורעותיו, במידה ב' - נושא עֶוֹן.

זכה דורנו לדמות מופת, איש האלוקים, מגדולי הדור בפסיקה ובהלכה ובהנהגת הציבור. זכינו לתלמידיו - אשר שימשו במקצת את מורנו ורבונו זי"ע, לחזות בהנהגותיו ובמידותיו התרומיות, בכח הוויתור שלו, באיפוק שלו - שלא להגיב כנגד... ובעיקר ביכולת הענקית שלו להיות "נושא עֶוֹן", לאהוב כל א' וא' מישראל ואף להיטיב עם המתנגדים לו, לשמוע חרפתו ולשתוק.

הדרך ארץ שקדמה לתורה שהיתה אצל חכם מרדכי ע"ה היתה נר לרגליו בכל פסיקה והלכה שפסק הן לרבים והן ליחיד.

הרב ידע איך לא לסטות מן ההלכה כהוא זה, אך לעשות זאת מבלי לפגוע באנשים, ולתת תמיד הרגשה טובה, נעימות ואהבה!! (ידועים הסיפורים על הנהגותיו בחופות, בהכשר העדים, בנגיעה ביין, ביחס להורי חתן וכלה שלא היו בדיוק שומרי הלכה קלה כבחמורה ועוד ועוד).

את הכל עשה מתוך קידוש ה', ולא יצאה מתחת ידו שום תקלה שתגרום חלילה לחילול השם. בתוקף אישיותו זו, לא קיבל מאיש ממון או מתנות באופן עקרוני ועקבי, וכל ברכותיו היו לשם שמים מתוך אהבת ישראל גמורה, לטובת המתברך בלבד!!

הדור שלנו בוודאי נשאר יתום מכמה מגדולי הדור זי"ע שהאירו את עינינו, והיו בבחינת "עיני העדה", ובתוכם מורנו ורבונו הרב מרדכי אליהו זצוק"ל. יש עניין גדול להמשיך ולהפיץ את תורתו, פסקיו והנהגותיו הטובות, ויהי רצון שנוכה להדבק במידותיו התרומיות.

זכות מסירות הנפש של הרב בחייו על ההתיישבות ביהודה ובשומרון (ועל עקורי גוש קטיף הצדיקים), וזכות מסירות נפשו ותפילותיו להצלת העם היושב בציון מפני פיקוח-נפש- אל מול אויבינו הקמים עלינו לכלותינו, בע"ה יעמוד לנו גם לאחר הסתלקותו.

יעמוד עלינו בתפילה לה' לפני כסא הכבוד עם צדיקי עולם נ"ע, וביחד עם הרשב"י, מרן הבן איש חי, וקדושי ישראל שנהרגו במלחמות ובפיגועים הי"ד, ונזכה להיגאל מאויבינו וליישב בטח בארצנו הקדושה עם ביאת גואל צדק ותחיית המתים בב"א.

